

İlkesiz gazetecilik bizi ileriye götürmez

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Medya Etik Kurulu 17 Aralık 2013 tarihinde yayımladığı “İnternet Gazeteciliği Deklarasyonu” ile hem interneti ne kadar önemseydiğini gösterdi, hem de bu konudaki yasal düzenleme eksikliğini az da olsa bilgiyle ve eğitimle doldurma gayretini ortaya koydu.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) sivil toplum örgütlerinin inisiyatifi ile oluşturulan Medya Etik Kurulu geçtiğimiz günlerde 6. ayını tamamladı. Medya Etik Kurulu yönetimi bugüne kadar aldıkları kararları, yapılan çalışmaları ve hepsinden de önemlisi internet gazeteleri için hazırladıkları deklarasyonu kamuoyu ile paylaşmak için basın toplantısı düzenledi.

İlkeli habercilik

Bu yazımda kurul tarafından hazırlanan “İnternet Gazeteciliği Deklarasyonu”nu değerlendirmek istiyorum. En başta söylemek gerekiyor ki, söz konusu deklarasyon ülkemiz adına bir ilk niteliği taşıyor. Nasıl ki Medya Etik Kurulu gazetecilerin etik ilkelere uygun bir habercilik yürütmesi adına atılmış önemli bir adım ise, internet gazeteleri için hazırlanan ilkeler de en az o kadar ciddiye alınması gerekiyor. Sosyal iletişim ağlarının gelişmesiyle paralel olarak sosyal medyaya olan bağımlılık ve talep artarken, bu ağlarda faaliyet gösteren internet gazetelerinin de ilkeli habercilik yapması vatandaşlar açısından önem arz ediyor.

İnternet Gazeteciliği Deklarasyonu

KKTC'de şimdiye kadar internet ve/veya bilişim suçları üzerinde herhangi bir yasal düzenleme yapılmaması, sorumluluğun sivil toplum örgütlerinin üzerinde kalmasına yol açtı. Dolayısıyla özellikle gazetecilik örgütleri özverili çalışmalarla medyanın etik ilkeleri sahiplenmesi ve uygulaması noktasında ciddi mesai harcıyor. Medya Etik Kurulu yaptığı ilk çalışmada geleneksel medya üzerinden yola çıkarak oluşturduğu “Gazetecilik Meslek İlkeleri” aslında tüm gazetecileri kapsıyor. Kurul son yıllarda internet gazetelerinde yaşanan birtakım etik sorunları fark etmiş olacak ki hazırladıkları “İnternet Gazeteciliği Deklarasyonu” ile medyayı geleneksel ve yeni medya olarak ikiye bölmüş oldu. Bu zaten tüm dünyada böyle kabul görüyor. Ancak internet gazeteciliğini geleneksel gazetecilikten ayrı düşünmek veya denetlenemez, özgür ve her istediğini yapan bir platform olarak ele almak KKTC'ye özgü bir düşünce biçimi. Medya Etik Kurulu 17 Aralık 2013 tarihinde yayımladığı deklarasyon ile hem interneti ne kadar önemseydiğini

gösterdi, hem de bu konudaki yasal düzenleme eksikliğini az da olsa bilgiyle ve eğitimle doldurma gayretini ortaya koydu.

İşin sorumluluğunu almak

Elektronikleşen ve internet sayesinde hızla yayılan şekliyle gazetecilik giderek önem kazanıyor. İçinde bulunduğumuz bilgi, dijital ve bilgisayar çağının bizlere zaman anlamında çok fazla şey kazandırdığını ifade edebiliriz. Ancak bizlere zaman kazandıran bu teknolojiler özellikle internet haber siteleri yaptıkları işin sorumluluğunu almak durumundadırlar. Kopyala-yapıştır gazeteciliği dâhi yapılıyorsa sitede yayımlanacak her şeyin aynen gazetelerde olduğu gibi bir sorumlu tarafından gözden geçirilmesi ve kontrole edilmesi esastır.

Maddeler gelişebilir

Yayımlanan İnternet Gazeteciliği Deklarasyonu 11 maddeden oluşuyor. Elbette bu maddeler zaman içerisinde gazetecilerle ve konunun uzmanlarıyla tartışılıp geliştirilebilir. Yani değişmez ve mutlak maddeler olarak görülmemeli. Önemli olan bu maddelerde anlatılmak istenen etik duruşu ve etik değerleri özümsemek ve uygulamaya çalışmak. Deklarasyonun ilk iki maddesi internet gazetelerinin künyesiz yayın yapmasını kapsıyor. Bu konuya geçen hafta ben de değinmişim. Zira geleneksel gazetelerde künyeler olmazsa olmaz yasal bir zorunlulukken, KKTC’de faaliyet gösteren internet gazetelerinin birçoğunda sorumlu isimleri bulunmuyor. Olanları tenzih ederek bunu ifade ediyorum. Ya şirket ismi var, ya da hiç kimsenin ismi bulunmuyor. Bu da bize şunları gösteriyor: (i) yeterince (kalifiye) personel yok, (ii) kimse sorumluluk almak istemiyor (iii) olası bir dava veya şikayet durumundan kolayca sıyrılmak. Zaten deklarasyonun beşinci maddesi de site yöneticilerine önem veren bir vurgu yapıyor. 5. madde şöyle: “İnternet haber siteleri, gazetecilik bilgisine, deneyimine ve etik bilincine sahip kişilerce yönetilir.”

Kopyala-yapıştır

Deklarasyonun 3 ve 4. maddeleri de “kopyala-yapıştır” ve “intihallere” dikkat çekiyor. Zira bunlar internet gazetelerinde en sık karşılaştığımız durumlar. Gerçi geleneksel basında da olduğu gibi haberlere kaynak yazmaya kalksalar hepsine Türk Ajansı Kıbrıs yazacakları için bu da kimsenin işine gelmiyor. 6. madde sitelerin bir birinin formatını kopyalamamasını tavsiye ediyor. 7. madde yayımlanan haber ve köşe yazılarının okunma sayılarıyla ilgili. Zira birçok site bu rakamları bazı teknik hilelerle artırıyor. Böylece site daha çok takip ediliyormuş mesajı veriliyor. Tabii reklam almaya da gidiliğinde bu rakamlar belirleyici oluyor.

Maksadını aşan iletişim

Geriye kalan üç madde (8-9-10) haber yazımı ve dili üzerinde öneriler içeriyor. Şöyle ki: Haber yazarken; evrensel değerlere uyulması, kadının metalaştırılarak kullanılmaması ve yanıltıcı başlıkların atılmaması yönünde. Son madde ise internetin en avantajlı özelliği olan “etkileşim” yani okuyucunun aktif olması ve haber sitelerine duygu ve düşüncelerini aktaran yorumlar yapabilmesi. Ne yazık ki bu özellik birçok kişi tarafından sahte kimlikler altında küfür ve hakaret etmek için kullanılıyor. Genelde sitelerde bunları

denetleyecek kadar personel ve zaman olmadığı için birçok yorum olduğu gibi yayımlanıyor. Burada sansürden bahsetmiyoruz, tam aksine maksadını aşan ve kimseye fayda sağlamayacak bir iletişim şekliinden bahsediyoruz. Elbette eleştiri ve sorgulayıcı yorumlar olacaktır, ancak tüm bunlar nefret söyleminden uzak yapıcı bir şekilde yapıldığı oranda faydalı bir hal alıyor. Dolayısıyla bu önerinin önemli bir madde olarak listede yerini alması önemliydi.

İlkelerin benimsenmesi gerekiyor

Medya Etik Kurulu'na çıktıkları bu meşakkatli yolda başarılar dilerken, artık internet gazetelerini de takibe aldıkları için işlerinin bir o kadar daha artacağını söylenebilir. Bunun dışında bir kitle toplantısı yapmanın da zamanı geldiğini Kibrisme internet gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Levent Özadam "Mesaj Kutusu"nda dile getirdi: "...internet gazetelerini disiplin altına almak için başlattığınız girişimi takdirle karşılıyoruz. Ancak bazı maddeler var ki oturup uzun uzun tartışmak gerek. Bu konuda geniş katılımlı bir toplantı yapmanızı öneririz." Umarım internet gazeteleri yöneticileri bu ilkeleri tartışır ve uygulanmasına yardımcı olur. Zira kabullenilmeyen ve benimsenmeyen ilkeler sadece kâğıt üzerinde kalacağı için bunun kimseye faydası olmayacaktır. İlkesiz bir gazetecilik bizi daha ileriye götürmeyeceği gibi halk tarafından mesleğe olan güveni de aşağılara çekecektir.